

INDEKS KNJIGA

Zbog toga, čini se, i savremena poezija povremeno upućuje pozive na odsudnije povratke onim vitalističkim vrelima i nepokorenim oazama gde je sačuvano sada već drugo lice sveta. Od prirode kao imenice sveobuhvatnog domicila neki pesnici, poput Milovana Danojlića, nastoje da stvore, odnosno transponuju ono trajno radno i gradivno što priroda bez naših saznanja i zažanjanja jeste.

Milovan Danojlić je sa svojim pesničkim štafelajem stao pod otvoreno nebo. Svejedno što proleća i leta nisu večna, što jesen i zima izvlače oštrije linije, krivulje reči, što i samog sebe pesnik ponekad zapitkuje »po kom redu se vraća do nas — odbegli uzvik, reč ili glas?«. Ali, ta upitanost Danojlićeve pesme o prirodi sasvim je kratkočasa, kao prilog dramskom značenju slike, neminovni odglas čoveka sa intelektualnim iskustvom. Pesnikova je preča težnja da sebe i druge izvede na čistine, te se u svojoj Župi nahodi zbog nečeg dubljeg i trajnijeg od potrebe za rekreacijom.

Nova pesnička zbirka Milovana Danojlića predstavlja jedinstven ciklus varijativnih motiva, bez utvrđenijeg reda i sleda smišljene likovnosti ili misaone simetrije. Daleko zašavši u pejzaž svoga šireg zavičaja, a videvši i njegove uprljane iskrajke u jesenjem gradu, pesnik je, tako reći u isto vreme, bivao okružen i sjajem leta i sledenim igličastim stranicama zime, iz njegovih pesama-slika izvire i dnevno i noćno osvetljenje. Kao što se u jednom izabranom predelu noć u jutro pretiče, tako se u Danojlićevoj knjizi spajaju zakučasta slova bilja, preplicke svodonosno drveće, a urvine, proplanci, žbunje — čine »večnu tamnicu Srbije«.

U tome oznamenovanom vidokrugu pesnik ispisuje i svoju *Baladu o drevnim rečima* i zbira »poslove godine«. Pejzažist je sa izrazitom stvaralačkom snagom, a ne sentimentalni tražilac štimunga ili slatkorečive koloristike. Ono što životno je i smrtno je na zemlji, u mikrokosmosu njene flore, pa i sama zemlja što se u nebesa rasu, u stihovima i širokog toka i melodijski pregnantnim eksponirano je bez podešavanja uglova, a nezamagljeno naknadnim sudbinskim pitanjima. Danojlićeva poezija nalazi svoje postolje, svoj oslonac u iskonskoj međuza- vlnosti postojanja u prirodi, u nezaboravljenoj zavičaju, u detinjstvu civilizacije.

Mada u ovoj knjizi »sve se, osim čoveka, za svoju drži vlas« i doživljava personifikaciju, pesnik je svojom imaginacijom, na pretežnijem broju stranica, u toliko meri prisutan da nam se čini da je objekcija slika samo jedan od mogućih vidova posredništva u kojem se i ljudska sudbina podrazumeva, odnosno čovekova uloga u razmršaju iskonskih simbola. No, posredovanje samo slikom, u nekim pesmama, u kojima je, zarad čiste transpozicije pejzaža, lična nota u suženom podtekstu, javlja se kao vizuelizacija stvari koja je sama sebi cilj a ne sadržaj duhovnosti, te se nameće poređenje sa onim pesničkim ostvarenjima Milovana Danojlića u kojima su iste intencije sprovedene na neposredniji, naivistički način. Danojlićeve dečje pesme u zbirci *Rodna godina* najbolji su primer za to, jer je pesnik, »portretišući« objekte prirode, lakim krokri-obrisima reči sugerisao i doživljava detinjstva koji su sa njima u neraskidivoj vezi.

Zbirka *Čistine* predstavlja onaj plan pesničkog stvaralaštva Milovana Danojlića na kojem se nalaze projekcije prirode za misaonim i emocionalnim zračenjem, a i pesme-slike kao prateći eksponati, zapisi bez jače sugestije. No, bez obzira na veće ili manje vrednosti pojedinih pesama, zbirka je privlačna antejskom usmerenošću, otkrivanjem životnih značenja izvan tehnirovane stvarnosti, u domaji gde »zemlja stara gleda niz vidik veka«, pod otvorenim nebom.

Jovan Dundin

DRAGOSLAV ANDRIĆ: »IZ DNEVNIKA«

»Prosveta«, Beograd, 1972.

Andrić je našoj književnoj javnosti poznatiji kao vrstan prevodilac (setimo se samo prevoda Ogdena Neša) sa pet evropskih jezika, čije su poezije obuhvaćene u oko stotina knjiga, do sada. Tim pre je interesantno ovo Andrićevo pesničko javljanje prvom samostalnom knjigom.

Češće pesnici mogu biti prevodioci, nego obratno; no vidimo da i ne mora, uvek, biti tako. Andrić potvrđuje baš onu suprotnu premisu, naravno, *ako je ta ličnost prevashodno pesnik*, pogotovu, još i ako je, poput njega, dugo čekala da sazri i iznađe vlastiti put pevanja.

Knjiga *Iz dnevnika* (jednog pesnika, dopunili bismo) i jeste koncipirana kao vrsta lirskog beleženja, vođenja dnevnika, gde su, možda, otuda i to »iz«, izdvojeni uspešiji tekstovi, koji više zaokružuju ovu plaketu kao koherentnu celinu. Pesama, prozne texture, ima oko dvadesetak i nisu naslovljene, a čini se da se i nastavljaju jedna na drugu.

Poetičnost Andrićeve jeste poetičnost sebe-drugi i čoveka-žene. Ima, znači, jednu *homo-komponentu*. Zatim, to je poezija deskriptivnosti, analize, pa i neke vrste, *artističkog mazohizma*. Nadasve, to je i poezija zreline, *kontemplacije iskustvenog*.

Od svega, najviše imponuje određena *verbalna invencija*. Iznalaženje izraza, obogaćivanje jezičkih i imagerijskih sredstava.

Primetna komponenta tog pevanja je i *sentencioznost* rečenice, čak da skoro i nema poente pesme koja, nije, u sentenciju formulisana, često veoma inventivna misao.

Za potvrdu ove note neka posluži, čitava, pesma sa 26. stranice.

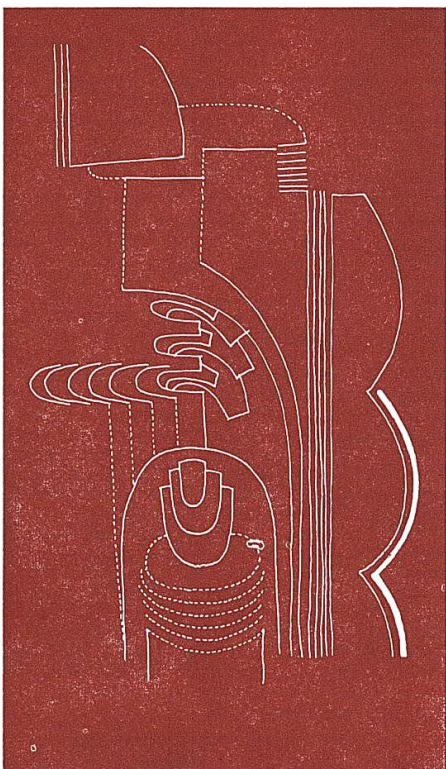
»Samo je neupotrebljiva reč jedino moja. Upotrebljivost stvari njihovo je neverstvo.

Moj život samo je moj, jer su ga drugi odbili, Ja sam postao ja jer drugi nisu smeli.«

Glavni termini, kojima pesnik operiše, su: *život, čovek, tišina, noć, dan, trenutak, svemir*. Sa svojevršnim prizvukom.

Andrićeve knjiga čita se više puta, kao jedno doživljeno i zanimljivo poetsko štivo.

Janez Kocijančič

MILOVAN DANOJLIĆ: »ČISTINE«

Matica srpska 1973.

Priroda, slobodni predeli, prvobitni izgled sredine za savremenog gradskog čoveka su kao detinjstvo, davna prošlost, seosko poreklo. Urbanizacija ga udaljuje od nekadašnjeg zavičaja, od stvarnosti zavičajnog tla. Sve učestanija magnetska polja tehničke civilizacije privlače i one kojima je jedini životodajni izvor zemlja, njen plod i rod. Otrgnut od svoga ishodišta, savremeni čovek, naročito u takozvanom velikom svetu, oseća se sve privremenijim, bez čvrstog korena i sigurnijeg nasledstva. Tuđice mu preoblikuju reči i duh. A udaljenost od zavičajne prvobitnosti, zatvaranje u gradski obzid, ili sve izraženija agresivnost u odnosu prema prirodi, predstavljaju takav vid otuđenja u kojem se i stvaraju i konzumiraju najjači otrovi.

PERO ZUBAC: »HOĆU NEĆU«

Biblioteka »Ulaznica«, Zrenjanin, 1972.

Čitalac prve dečje knjige Pere Zupca imaće dva vrlo različita dojma: biće za čas oduševljen, a zatim posve razočaran.

U prvom ciklusu oduševije ga autentični dečji jezik i dečja semantika, koji imaju vladajući karakter u pesmama. Pero Zubac peva u prvom licu jednine, dopisujući ili produžujući, ili napokon domišljajući izvorne govorne dečje poetizme. Posle nekoliko Vitězovićevih improvizacija dečjim jezikom kao pesničkim, Pero Zubac pokušava da iz njega izvuče više. Odmah je vidljivo da on odlično poznaje dečje psihizme i da, uz to, ima sposobnost da sjajno improvizira »na dečji način«. U ovim pesmama Zubac je varirao mnoge vidove dečje domišljatosti, po-